

Kvadratické zvyšky a Legendrov symbol

2. decembra 2025

Kvadratické zvyšky

Definícia

Nech $n \nmid q$. Potom sa číslo q sa nazýva *kvadratický zvyšok* modulo n , ak existuje také $x \in \mathbb{Z}$, že

$$x^2 \equiv q \pmod{n}.$$

Inak: q je *kvadratický nezvyšok* modulo n .

Stručnejší zápis:

qRn , ak q je kvadratický zvyšok modulo n

$q\overline{R}n$, ak q je kvadratický nezvyšok modulo n .

Zaujíma nás prípad, keď n je nepárne prvočíslo.

Kvadratické zvyšky

Príklad

Kvadratické zvyšky modulo 7 sú 1, 2 a 4.

$$1^2 \equiv 1 \pmod{7}$$

$$2^2 \equiv 4 \pmod{7}$$

$$3^2 \equiv 2 \pmod{7}$$

$$4^2 \equiv (-3)^2 \equiv 3^2 \equiv 2 \pmod{7}$$

$$5^2 \equiv (-2)^2 \equiv 2^2 \equiv 4 \pmod{7}$$

$$6^2 \equiv (-1)^2 \equiv 1^2 \equiv 1 \pmod{7}$$

Kvadratické zvyšky

p	kvadratické zvyšky
2	1
3	1
5	1, 4
7	1, 2, 4
11	1, 3, 4, 5, 9
13	1, 3, 4, 9, 10, 12

Kvadratické zvyšky

Definícia

Množina čísel $n_1, \dots, n_{\varphi(n)}$ sa nazýva *redukovaný zvyškový systém* modulo n ak sú tieto čísla reprezentantmi všetkých redukovaných zvyškových tried modulo n .

Ekvivalentne: Je to takých $\varphi(n)$ čísel, že žiadne dve z nich nie sú kongruentné modulo n a navyše každé z nich je nesúdeliteľné s n .

Kvadratické zvyšky

Veta

Nech $p > 2$ prvočíslo. Ľubovoľný redukovaný zvyškový systém $\{a_1, \dots, a_{p-1}\}$ modulo p obsahuje $\frac{p-1}{2}$ kvadratických zvyškov a $\frac{p-1}{2}$ kvadratických nezvyškov modulo p .

Kvadratické zvyšky sú práve tie čísla, ktoré sú kongruentné s číslami $1^2, 2^2, \dots, \left(\frac{p-1}{2}\right)^2$.

Medzi číslami $1, 2, \dots, p-1$ máme $\frac{p-1}{2}$ kvadratických zvyškov a $\frac{p-1}{2}$ kvadratických nezvyškov modulo p .

Legendrov symbol

Definícia

Ak p je prvočíslo a a je celé číslo, tak *Legendrov symbol* $\left(\frac{a}{p}\right)$ definujeme nasledovne:

$$\left(\frac{a}{p}\right) = \begin{cases} 1 & \text{ak } a \in \mathbb{R}_p, \\ -1 & \text{ak } a \in \overline{\mathbb{R}}_p, \\ 0 & \text{ak } p \mid a. \end{cases}$$

Niekedy sa používa aj označenie $(a|p)$.

$$\left(\frac{1}{p}\right) = 1, \left(\frac{3}{7}\right) = -1, \left(\frac{4}{7}\right) = 1, \left(\frac{a^2}{p}\right) = 1$$

Eulerovo kritérium

Veta (Eulerovo kritérium)

Nech $p > 2$ je prvočíslo. Potom pre všetky n platí

$$\left(\frac{n}{p}\right) \equiv n^{\frac{p-1}{2}} \pmod{p}.$$

Príklad

$$\left(\frac{4}{7}\right) \equiv 4^3 \equiv 2 \cdot 4 \equiv 1 \pmod{7}$$

Legendrov symbol

Lema

Nech p je nepárne prvočíslo a $a, b \in \mathbb{Z}$. Potom

$$(i) \quad a \equiv b \pmod{p} \Rightarrow \left(\frac{a}{p}\right) = \left(\frac{b}{p}\right)$$

$$(ii) \quad \left(\frac{1}{p}\right) = 1$$

$$(iii) \quad \left(\frac{ab}{p}\right) = \left(\frac{a}{p}\right) \left(\frac{b}{p}\right)$$

$$(iv) \quad \left(\frac{a^2}{p}\right) = 1$$

$$(v) \quad \left(\frac{ab^2}{p}\right) = \left(\frac{a}{p}\right)$$

Kedy je -1 kvadratický zvyšok?

Tvrdenie

Pre každé nepárne prvočíslo platí

$$\left(\frac{-1}{p}\right) = (-1)^{\frac{p-1}{2}}.$$

Teda -1 je kvadratický zvyšok modulo p ak $p = 4k + 1$ a kvadratický nezvyšok modulo p ak $p = 4k + 3$.

Tvrdenie

Existuje nekonečne veľa prvočísel tvaru $4k + 1$.

Kedy je 2 kvadratický zvyšok?

Tvrdenie

Nech $p > 2$ je prvočíslo. Potom

$$\left(\frac{2}{p}\right) = (-1)^{\frac{p^2-1}{8}}.$$

Teda 2 je kvadratický zvyšok pre prvočísla tvaru $8k \pm 1$ a kvadratický nezvyšok pre prvočísla tvaru $8k \pm 3$.

Tvrdenie

Existuje nekonečne veľa prvočísel tvaru $8k + 7$.

Mersennove prvočísla

Veta

Ak $p = 4k + 3$ je prvočíslo, $k > 1$, tak $q = 2p + 1$ je prvočíslo práve vtedy, keď $2p + 1 \mid M_p = 2^p - 1$.

Prvočísla Sophie-Germainovej p aj $2p + 1$ sú prvočísla

$$23 \mid M_{11} = 2^{11} - 1$$

Gaussova lema

Veta (Gaussova lema)

Nech $p > 2$ je prvočíslo a $p \nmid a$. Nech m je počet tých čísel z množiny $\{a, 2a, 3a, \dots, \frac{p-1}{2}a\}$, ktorých zvyšok po delení p je väčší než $\frac{p}{2}$. Potom

$$\left(\frac{a}{p}\right) = (-1)^m.$$

Gaussova lema

Veta

Pre číslo m z Gaussovej lemy platí

$$m \equiv \sum_{k=1}^{\frac{p-1}{2}} \left\lfloor \frac{2ak}{p} \right\rfloor \pmod{2}.$$

Teda

$$\left(\frac{a}{p} \right) = (-1)^{\sum_{k=1}^{(p-1)/2} \left\lfloor \frac{2ak}{p} \right\rfloor}.$$

Pre nepárne a platí

$$\left(\frac{a}{p} \right) = (-1)^{\sum_{k=1}^{(p-1)/2} \left\lfloor \frac{ak}{p} \right\rfloor}.$$